

Jaarverslag 2017 PEN Emergency Fund

Voorwoord

'When the man finds himself alone in his homeland and feels fear for his life and freedom...'

Van het lezen van een jaarverslag van een fonds dat in nood verkerenden helpt, wordt niemand vrolijk. Toch kan ik met enige voldoening meedelen dat het PEN Emergency Fund ook in 2017 in staat is gebleken een kleine dertig collega's die in urgente nood verkeren, financieel te steunen teneinde hun situatie enigszins te verzachten. Het ging in de meeste gevallen om dringende steun bij medische hulp, bij vlucht naar een ander land en bij financiële hulp als een schrijver eenmaal in dat andere land was aangekomen, ter leniging van de eerste levensbehoeften.

Doelstelling

Stichting PEN Emergency Fund, ook bekend als Stichting Fonds Schrijvers in Nood, opgericht op 13.01.1971, heeft in de voor het laatst op 12.06.2017 gewijzigde statuten als doelstelling: *het verlenen van geldelijke bijstand aan schrijvers, waar ook ter wereld, die om politieke of ideologische redenen van hun lichamelijke vrijheid zijn beroofd of anderszins in acute nood verkeren en tijdelijke financiële hulp nodig hebben.* Je kunt bijvoorbeeld denken aan auteurs die vanwege hun werk als schrijver of journalist op de vlucht zijn, in een gevangenis zitten of hebben gezeten, daar mishandeld zijn, medicatie behoeven en/of dringend geld nodig hebben om naar een veiliger land uit te

wijken.

Recente voorgeschiedenis

In 2015 en 2016 heeft het in 2017 aangetreden bestuur al mogen 'meedraaien' met het vorige bestuur. Dat hield in: leerzame lessen in beoordelen van aanvragen, afgemeten aan de criteria die de statuten stellen voor toekenning van financiële steun, en inzage in financiële zaken. Het kreeg ook adviezen t.a.v. subsidiestromen en besliste mee bij het al dan niet toekennen van steun aan auteurs.

Inmiddels zocht het nieuw te vormen bestuur naarstig naar een nieuwe *advisory board*, aangezien het oude adviesorgaan niet meer functioneerde, grotendeels vanwege de ouderdom van de leden, en deed het, om ervaring op te doen, binnen de PEN-congressen in 2015 en 2016 al mondeling verslag van de jaarverslagen.

Aantreden van het nieuwe bestuur

Het nieuwe bestuur trad aan per 1 januari 2017. Het Dagelijks Bestuur wordt gevormd door Job Degenaar (voorzitter) en Wim Jurg (penningmeester).

Emeritus-hoogleraar, auteur en oud-voorzitter van PEN Nederland René Appel zegde toe lid te willen zijn van het nieuwe bestuur.

Natuurlijk ging de overgang gepaard met de nodige formele wijzigingen: notarieel vastgelegde aanpassingen van de deels verouderde statuten, wijzigingen bij de bank en inschrijving in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel.

Het voltallige stichtingsbestuur is formeel twee keer bijeen geweest; het

Dagelijks Bestuur heeft voortdurend overleg gehad.

In de Advisory Board zijn benoemd: Eric Lax (VS), Joanne Leedom-Ackerman (VS), Larry Siems (VS), Eugene Schoulgin (Zweden/Turkije), Tienchi Martin-Liao (China/Duitsland), dr. David Van Reybrouck (België) en dr. Rudolf Geel (Nederland).

Dagelijks Bestuur

Het dagelijkse werk, door het tweekoppige DB, geschiedt in nauwe samenwerking met de researchafdeling van PEN International (onderdeel van het Writers in Prison Committee) in Londen, dat de dossiers opstelt. Het werk gebeurt, gezien de aard van het werk, achter de schermen. De uitstekende samenwerking met Pen International willen we uiteraard continueren. Bij belangrijke besluitvorming en discussies wordt ook het derde bestuurslid betrokken.

Onzichtbaarheid van het fonds

Het fonds had in voorgaande jaren een slecht functionerende website, de ANBI-gegevens waren slechts te vinden op een ANBI-portaal en collega's uit andere delen van de wereld hadden onvoldoende gegevens om geld te kunnen overmaken naar het fonds. De veel gehoorde klacht dat het fonds onzichtbaar was, ervoeren wij als ernstig, reden waarom we het prioritair achtten dit euvel snel uit de weg te ruimen. Als iemand niet weet hoe je geld kunt overmaken, kun je dat hem of haar niet kwalijk nemen.

Dit leidde er onder meer toe dat er flyers met de noodzakelijke informatie

werden gemaakt en uitgedeeld tijdens de jaarlijkse verantwoording in het PEN World Congress in Lviv (Oekraïne) en tijdens een reading in het ICORN/WIPC-congres in Lillehammer. Dit gebeurde ook bij andere gelegenheden waar interesse voor vervolgde schrijvers te verwachten was, zoals bij de Algemene Ledenvergadering van PEN Nederland en enkele lokale activiteiten. PEN International voegde ons toe aan zijn website als onderdeel van de globale campagne 'Make Space', die tijdens het WIPC-congres in Lillehammer gelanceerd werd.

Prioriteit vormden ook het bestendigen van het contact met PEN International, het maken van een nieuw logo en het bouwen van een tweetalige website (Engels-Nederlands), waarop alle relevante gegevens te vinden zijn voor wie het fonds wil steunen. In januari 2018 ging de website dan ook online.

In februari 2018 kan ik zeggen dat we wat dit betreft een flinke sprong voorwaarts hebben gemaakt. Er is een duidelijk logo, een goed functionerende website (www.penemergencyfund.com, met een 'redirection' mocht iemand de extensie '.nl' gebruiken), waarop alle vereiste gegevens vermeld staan en waarop ook alle ANBI-gegevens te vinden zijn. Bovendien heeft PEN International een aparte webpage aan ons gewijd en heeft PEN Nederland meegewerkt aan verbetering van onze zichtbaarheid door oproepen tot steun op hun website in de afgelopen jaren. Daarnaast stelt PEN Nederland ons in staat jaarlijks 'mee te liften' met een verzoek om een geldelijke bijdrage, wanneer de PEN-leden wordt verzocht hun contributie te betalen.

Subsidies en fondsenwerving

Wat de subsidiestromen betreft, is er al sinds jaren een neerwaartse lijn. Dit komt deels door de economische crisis die achter ons ligt en een sterke toename van aanvragen bij charitatieve fondsen. De nood in de wereld is er anno 2017 niet minder op geworden. Daarnaast kleeft aan een fonds als het onze het euvel dat een subsidieverstrekker in de media niet kan scoren met foto's, namen en feiten. Het werk gebeurt achter de schermen en de informatie daarover moet, om de geholpenen niet in gevaar te brengen, daar ook blijven. Hun namen zijn uitsluitend bij de onderzoekers van PEN International en bij ons bekend.

Aan de subsidieverstrekkers Stichting Democratie en Media en het Lira-fonds werden onze projectvoorstellen ingeleverd; deze resulteerden in substantiële financiële steun voor 2017. In vergelijking met de inkomsten die het fonds in 2016 ontving was het totale bedrag aanzienlijk minder. Gelukkig mochten we dankzij de vele donaties van leden van PEN Nederland en enkele giften van buitenlandse PEN-centra en particulieren wel een dusdanig bedrag ontvangen dat de schade beperkt is gebleven.

Helaas heeft de Stichting Democratie en Media, ondanks haar enthousiasme over onze activiteiten, moeten besluiten aan ons noodfonds na jarenlange steun vanaf 2019 geen subsidie meer te verstrekken, aangezien ze ook andere initiatieven m.b.t. de vrijheid van meningsuiting een kans wil geven. De queeste naar nieuwe subsidieverstrekkers gaat de komende jaren onverminderd door.

Western Union

In het verleden heeft het fonds dankbaar gebruik gemaakt van organisaties als Western Union en Moneygram, die overal ter wereld geld kunnen leveren. Sinds '9/11' is echter gebleken dat er ook veel geld voor terroristische doeleinden via deze organisaties naar het buitenland ging. Aangezien het Fonds herhaaldelijk geld heeft overgemaakt naar 'war zones', ook al ging het om volstrekt humanitaire doeleinden, leverden betalingen via dit systeem steeds grotere problemen op. Daarom moest er worden besloten uitsluitend nog giften te doen via bankaccounts van de te helpen schrijver, diens familie of vrienden. In 2017 heeft dit nergens tot grote problemen geleid. Voor alle aanvragen kon het geld zelfs in korte tijd worden overgemaakt.

Concrete resultaten in 2017

In 2017 kon het fonds aan 29 schrijvers/journalisten directe noodhulp verstrekken. Voor sommigen was noodhulp genoeg, maar er was daarnaast een aanzienlijk aantal schrijvers (13) dat een beroep deed op ons, in afwachting van langere opvang bij de snel groeiende organisatie ICORN (International Cities of Refuge Network), het internationale verband van steden waar gevluchte schrijvers kunnen worden opgevangen (in Nederland zijn Amsterdam en Rotterdam lid). Alle verzoeken werden dit jaar ingewilligd, aangezien ze binnen de door de statuten gehanteerde criteria vielen.

Verdeling financiële hulp per land

De verdeling van hulp aan schrijvers en journalisten per land toont ongewild aan waar schrijvers en journalisten in 2017 vooral in de problemen kwamen: 6 collega's uit Turkije, 4 uit Irak, 3 uit Oezbekistan, 2 uit Syrië, 2 uit Rusland, 2 uit Eritrea en verder steeds 1 uit Jemen, Egypte, Bolivia, Ethiopië, Afghanistan, Palestina, Kameroen, Nigeria, Iran en Honduras.

Enkele cases

Van de 29 cases zal ik van een zestal een tipje van de sluier oplichten om een kleine indruk te geven van het vele leed van collega's.

Midden-Oosten/West-Azië

Een journaliste leeft buiten haar vaderland, omdat ze diverse keren ernstig bedreigd is, zowel in het verleden als heden. Dit gebeurde omdat haar visie op meerdere fronten afweek van die van de regering. Aangezien ook haar directe collega's na een mislukte regeringscoup gearresteerd werden, besloot ze te vluchten. Haar pensioen is haar ontnomen, waardoor ze voor haar dagelijkse kosten in het buitenland nu direct geld behoeft.

Centraal-Azië

Een schrijver-blogger was vanwege zijn banden met een politieke oppositiepartij lange tijd gevangen en voerde tussen de detenties door vele processen. Hij werd vervroegd - en straatarm - vrijgelaten vanwege zijn ernstig verwaarloosde gezondheid na jarenlange gevangenisstraf, omdat de autoriteiten bang waren dat hij zijn detentie niet zou overleven. Voor directe medische hulp heeft het fonds de steun toegekend.

West-Azië

Een schrijver publiceerde onlangs een kritisch boek over de islam en werd daarop door een gemaskerde man met een vuurwapen beschoten. De aanslag mislukte. Voor een vlucht naar een buurland en als bijdrage voor zijn dagelijkse kosten aldaar ontving hij financiële hulp.

Centraal-Azië

Een kritische journaliste is in haar hotelkamer verkracht. Hoewel niet direct de relatie tussen haar publikaties en het voorval aangetoond kon worden, besloot het fonds toch tot financiële steun voor psychische hulp, ook omdat er geen ander fonds voorhanden was om haar te steunen.

Centraal-Afrika

Een nu in een buurland in ballingschap levende journaliste publiceerde artikelen die kritisch waren over haar regering, die haar daarop betichtte van fake news. In haar geboorteland zou ze vervolgd worden. Zij en haar naasten werden daar met de dood bedreigd. In het buurland waarin ze nu woont, ontberen zij en haar man werk. Ze heeft een baby en heeft voor de komende maanden direct geld nodig voor huur, medische uitgaven en kosten voor het levensonderhoud van de baby. Het fonds heeft haar applicatie gehonoreerd.

Zuid-Amerika

Een uitgever-journalist die zich kritisch opstelde tegen de president van zijn land ontving een groot aantal bedreigingen en intimidaties van zijn regering. Toen zijn geboorteland steeds meer verviel in een dictatuur, is hij gevlucht

naar een naburig land, waar hij op dit moment niet in staat is te voorzien in zijn eigen onderhoud en dat van zijn twee kinderen, die elders bij familie ondergebracht zijn. Het fonds heeft hem financieel kunnen bijstaan.

'Help the Fund to survive!'

Op het laatste PEN Congres in Lviv deed vice-president van PEN International Eugene Schoulgin de oproep: 'Help het Emergency Fund te overleven'. Dat is vooralsnog gelukt: ondanks de verminderde reserves heeft het fonds zijn beleid kunnen continueren, zoals in voorgaande jaren.

Dankwoord

We zijn degenen die ons in 2017 hebben gesteund zeer dankbaar voor hun giften en gaan vol vertrouwen 2018 tegemoet. Stichting Democratie en Media en het Lira-fonds hebben ons financiële draagkracht gegeven, waardoor er een minder zwaar beroep hoefde te worden gedaan op de eigen reserves. Ik dank ook Rudolf Geel en Jan Honout voor de leerzame gesprekken en de hard werkende onderzoekers van PEN International, onder wie Cathy McCann, Patricia Diaz, Aurelia Dondo, Romana Cacchioli en Basim Mardan, die achter de schermen opereren en met wie wij nauw samenwerkten. Daarnaast dank ik Joanne Leedom-Ackermann, Lucina Kathmann en Eugene Schoulgin voor hun steun aan het fonds. Dank ook aan PEN Nederland en haar vele leden voor de onvoorwaardelijke steun, Alexis de Roode voor zijn hulp bij de opzet van de website en het logo, PEN Vlaanderen, PEN Finland, PEN San Miguel d'Allende en enkele particulieren voor hun financiële steun. Zij allen vormen de hartverwarmende pijlers waarop het fonds steunt en waarop het in de toekomst verder kan worden uitgebouwd om de brug

tussen fonds en collega's in nood te kunnen continueren. Ik ben, last but not least, mijn collega Wim Jurg veel dank verschuldigd voor zijn actieve inzet voor het fonds en zijn kennis en kunde van financiële en boekhoudkundige zaken en zo ook René Appel, bij wie we altijd terecht konden bij belangrijke beslissingen en die zijn praktische inzichten (en humor) in dezen met ons wilde delen.

We hebben alle vertrouwen in de toekomst van het PEN Emergency Fund.

'When the man finds himself alone in his homeland and feels fear for his life and freedom, he certainly will remain grateful for any voice resigning order to give him a little support and encouragement, even if it's just the only sound; at least he feels that he is not alone in his ordeal, and you are this sound that kept me hanging by a thread of hope. Thank you, thank you.'

(citaat van een auteur die door het fonds in 2017 geholpen werd)

Job Degenaar, voorzitter

(februari 2018)